

Lotte Helms

Beviskravet i straffesager

Lotte Helms

Beviskravet i straffesager

1. udgave/1. oplag

© Karnov Group Denmark A/S, København 2023

ISBN 978-87-619-4444-3

Omslag: Torben Lundsted, Korsør

Forsideillustration: Jessica Seerup

Sats: Integra, Indien

Tryk: Sowa Sp. z o.o. Warsaw, Polen

Denne bog er beskyttet i medfør af gældende dansk lov om ophavsret. Kopiering må kun ske i overensstemmelse med loven. Det betyder f.eks., at kopiering til undervisningsbrug kun må ske efter aftale med Copydan Tekst og Node. Alle rettigheder forbeholdes.

Indhold

Forord	11
1. Introduktion	15
1.1. Forskningsspørgsmål	16
1.1.1. Forståelsen af beviskravet	18
1.1.1.1. Præciseringer omkring beviskravet – in dubio pro reo.	20
1.1.1.2. Grundsætning eller princip?	21
1.1.2. Praktiseringen af beviskravet.	23
1.2.1.1. Hvad er det, der skal bevises?	27
1.1.3. Hvad har beviskrav med bevisbedømmelsen at gøre?	29
1.2. Afgrænsning	30
1.2.1. Anklagemyndighedens vurdering af sagen	30
1.2.2. EMRK og EMD	31
1.2.3. Troværdighed	33
1.2.4. En civilretlig vinkel	33
1.2.5. Sagskategorier	35
1.3. Afhandlingens formål og bidrag	36
1.3.1. Forholdet mellem forståelsen og praktiseringen ...	40
1.3.2. Et læringsperspektiv.	42
1.4. Afhandlingens opbygning	43
1.4.1. Underspørgsmål.	44
1.5. Litteratur, retspraksis og tidligere forskning	46
1.5.1. Litteratursøgning	46
1.5.2. Tidligere forskning.	48
1.5.2.1. Det danske udgangspunkt	48
1.5.2.1.1. In dubio pro reo i danske juridiske lærebøger	51
1.5.2.2. Det svenske udgangspunkt	55
1.5.2.3. Det norske udgangspunkt.	57
1.5.3. In dubio pro reo i retspraksis.	59
1.5.4. Generelt om den tidligere forskning og retspraksis	63

2. Videnskab, metode og retskilder	65
2.1. Overvejelser om anvendelsen af metoder	67
2.1.1. Retsdogmatisk metode og analyse	72
2.1.2. Empirisk forskning og metode	75
2.1.3. Interviews som supplerende kilde	79
2.1.3.1. Metodisk problemstilling vedrørende interviews og instanser?	79
2.1.3.2. Interviewpersonerne	80
2.1.3.3. Metoden for interviews	81
2.1.3.4. Ethiske overvejelser	84
2.1.4. Begrebsanalyse	85
2.2. Retsskilder og andre kilder	87
2.2.1. Hvilke kilder lægges til grund?	95
2.2.1.1. Love og forarbejder som kilder	95
2.2.1.2. Karnov noter til loven som kilde	98
2.2.1.3. Juridisk litteratur som kilde	99
2.2.1.4. Øvrig litteratur som kilde	102
2.2.1.5. Udenlandsk juridisk litteratur som kilde	103
2.2.1.6. Det norske og svenske retssystem	104
2.2.1.6.1. Det norske retssystem	104
2.2.1.6.2. Det svenske retssystem	107
2.2.1.7. Dansk retspraksis som kilde	110
2.2.1.7.1. Domsanalyse som udgangs- punkt for en definition af temaer	111
2.2.1.7.2. Domsanalyse som retsdogma- tisk redskab	112
2.2.1.7.3. Udvalgelse af domme	113
2.2.1.8. Norsk og svensk retspraksis som kilder	115
2.2.1.9. Interviews som kilde	115
3. Hvad er de retlige rammer for bevisbedømmelsen i straffesager?	119
3.1. Fri bevisbedømmelse	120
3.2. Domstolsreformen	126
3.3. Lægdommere	127
3.3.1. Doms mænd	129
3.3.2. Nævninger	131
3.4. Bevisbyrden	133
3.5. Affattelse af domme	138

3.6. Mundtlighed i retsplejen	144
3.7. Ankemulighed	148
4. Hvilke temaer lægges der vægt på ved beviskravet i dansk retspraksis?	153
4.1. Tematisk analyse	153
4.1.1. Fase 1: Bliv fortrolig med dine data.	155
4.1.2. Fase 2: Generering af indledende koder	155
4.1.3. Fase 3: Søgen efter temaer	156
4.1.4. Fase 4: Gennemgang af temaer	156
4.1.5. Fase 5: Definition og navngivning af temaer.	157
4.1.6. Fase 6: Producerer rapporten	158
4.2. Temaer i beviskravet	158
4.2.1. Tema 1: Konteksten af beviskravet	159
4.2.2. Tema 2: Det strenge beviskrav i straffesager	160
4.2.3. Tema 3: Præciseringer af beviskravet	160
4.2.4. Tema 4: Beviskravet og tvivlen.	162
4.2.5. Tema 5: Et differentieret beviskrav	162
4.2.6. Tema 6: Beviskravet og karakteren af beviset	164
4.2.7. Tema 7: Beviskravet og voteringen	165
4.2.8. Tema 8: Beviskravet og begrundelsen	166
4.2.9. Sammenfatning	168
5. Hvordan skal temaerne forstås i relation til beviskravet?	169
5.1. Tema 1: Konteksten af beviskravet som princip	169
5.1.1. Ingen lovhjemmel.	169
5.1.2. Historien om in dubio pro reo.	171
5.1.3. I dag i forhold til tidligere	175
5.1.4. Forholdet til andre principper og grundsætninger.	177
5.1.5. Et semantisk felt.	181
5.1.6. Er beviskravet en regel eller en retningslinje?	184
5.1.6.1. Regel	185
5.1.6.2. Retningslinje	187
5.1.6.3. Regel eller retningslinje?	189
5.1.6.4. Min konklusion: Beviskravet som retningslinje eller regel?	191
5.1.7. Sammenfatning	193
5.2. Tema 2: Det strenge beviskrav i straffesager.	195
5.2.1. Et strengt beviskrav i forhold til hvad?	195
5.2.2. Omstændighederne i øvrigt	198
5.2.3. Skøn med forsigtighed	201

5.2.4.	Hellere ti skyldige, der går fri	205
5.2.5.	Sammenfatning	208
5.3.	Tema 3: Præciseringer af beviskravet	209
5.3.1.	Præcisering af beviskravet som tærskel	210
5.3.2.	Tærskelpræciseringer i dansk retspraksis	211
5.3.3.	Juridiske dommere og lægdommers anvendelse af tærskelpræciseringer	212
5.3.4.	Præciseringer i form af kropslig overbevisning	214
5.3.5.	Procent som tærskelpræcisering	217
5.3.6.	Videnskabeliggørelse af jurafaget	220
5.3.7.	Kravet til objektivitet	225
5.3.7.1.	De retlige rammer for objektiviteten	229
5.3.7.2.	Etiske principper	231
5.3.7.3.	Kravet til objektivitet i praktiseringen af beviskravet	236
5.3.8.	Overbevisning	240
5.3.9.	Skønnet	248
5.3.10.	Sammenfatning	255
5.4.	Tema 4: Beviskravet og tvivlen	259
5.4.1.	Tvivel om sanktion og straf	259
5.4.2.	Tvivel om retsanvendelsen	262
5.4.3.	Beslutningstvivel og den alternative historie	263
5.4.4.	Urimelig tvivel	271
5.4.5.	Sammenfatning	272
5.5.	Tema 5: Et differentieret beviskrav	274
5.5.1.	Lægdommere og juridiske dommere om et differentieret beviskrav	274
5.5.2.	Teoriens udsagn om et differentieret beviskrav	276
5.5.3.	Det praktiske udgangspunkt	278
5.5.3.1.	Bøder og beviskravet	279
5.5.3.2.	Betinget straf og beviskravet	283
5.5.3.3.	Ubetinget straf og beviskravet	286
5.5.4.	Robustheden af bevissituationen	289
5.5.5.	Sammenfatning	291
5.6.	Tema 6: Beviskravet og karakteren af beviset	293
5.6.1.	Tekniske beviser	293
5.6.1.1.	Teledata	294
5.6.1.2.	DNA	295
5.6.2.	Vidners stilling	301
5.6.3.	Sammenfatning	304

5.7. Tema 7: Beviskravet og voteringen	306
5.7.1. Voteringen som forskningsobjekt	307
5.7.2. Rammerne for voteringen	311
5.7.3. Den juridiske dommers rolle	313
5.7.4. Mestring af lægdommeropgaven	315
5.7.4.1. Begribelighed	317
5.7.4.2. Håndterbarhed	318
5.7.4.2.1. Dolus eventualis i nævningesager	319
5.7.4.2.2. Retspraksis	321
5.7.4.2.3. Sammenfatning om dolus eventualis	325
5.7.4.3. Meningsfuldhed	326
5.7.4.4. Oplevelse af sammenhæng	327
5.7.4.5. Forforståelserne i rummet	328
5.7.5. Dialogen	330
5.7.6. Magten i voteringsrummet	333
5.7.7. Sammenfatning	336
5.8. Tema 8: Beviskravet og begrundelsen	338
5.8.1. Præmisserne i dommen	340
5.8.2. Tvivlen skal begrundes og forklares	346
5.8.3. Kvalitetssikring af bevisbedømmelsen	349
5.8.4. Sammenfatning	352
6. Tendenser om beviskravet og tværgående perspektiver	355
6.1. Tendenser om beviskravet	355
6.2. Tværgående perspektiver	359
6.2.1. Bevisretten som forskningsfelt	359
6.2.2. Kravet til objektivitet	365
6.2.3. Samfundsudviklingen	369
6.2.4. Udvikling i domspræmisser	371
6.2.5. Den juridiske dommers rolle og kompetencer	377
6.2.6. Lægdommernes indflydelse og kompetencer	382
7. Complexio	385
8. Epilog om lægdommere og specialdomstole	391
8.1. Overvejelser om lægdommere	392
8.2. Overvejelser om specialdomstole	396

Indhold

Resume	401
English Summary	405
Kilde- og litteraturliste	409
Bilagsoversigt	433
Bilag 1: Interviewguide for juridiske dommere	435
Bilag 2: Interviewguide for lægdommere	437
Bilag 3: Domme, der har indgået i den tematiske analyse	441
Domsregister	445
Stikordsregister	447